

Asia: VN/8915/2024

## **Lausuntopyyntö arviomuistiosta: Työvoimapalveluiden palveluprosessin uudistustarpeet ja yksityisen työnvälityksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijasta**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Työtarjousten velvoittavuuden lisääminen**

Tampereen kaupunki kannattaa arviomuistiossa esitettyä lainsäädännön muuttamista siten, että työtarjoukset velvoittavat työnhakijaa työttömyyden alusta lähtien, eikä vasta kuusi kuukautta alkuhaastattelun jälkeen. Tämä on oikeansuuntainen toimenpide selkeyttämään työvoimapalveluiden palveluprosessia.

Tampereen kaupunki esittää, että työtarjoukset tulee irrottaa työnhakuvelvollisuuden täyttämisestä. Työtarjousten määrät ovat vähentyneet merkittävästi ja kannatamme kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka helpottavat työtarjousten tekemistä. Esitämme, että työllisyysviranomaisen ei tarvitse enää erikseen tarkistaa, onko henkilöasiakas täyttänyt jo kuluvan työnhakujakson työnhakuvelvollisuuden tarjousta/tiedotetta tehtäessä. Tämä vähentäisi hallinnollista selvittelytyötä etu- ja jälkikäteen.

#### **Työvoimaviranomaisen kirjallisesta muistutuksesta luopuminen**

Tampereen kaupunki kannattaa arviomuistion esitystä muistutuksen poistamisesta. Muistutus on tällaisenaan tarpeeton vaihe prosessissa ja se lisää asiakaspalvelutyötä tekevän henkilöstön turhaa kirjaamista.

Mikäli muistutus jostain syystä jäisi osaksi työvoimapalveluiden palveluprosessia, tulee kiinnittää huomiota muistutuksen kieleen. Tällaisenaan muistutus on tyyliltään jopa pelottava tai uhkaava, ja tämä ei sovi muistutuksen luonteeseen. Tällä hetkellä jopa selvityspyyntö on ystävällisemmin muotoiltu kuin muistutus, vaikka jälkimmäisestä voi menettää oikeuden työttömyysetuuteen.

Tampereen kaupunki näkee, että etukäteen lähetettävät automaattiset ystävälliset muistutukset esimerkiksi työnhakuvelvollisuuden ilmoittamisesta toimisivat asiakasprosessissa paremmin.

Nykyiset muistutukset toimivat niin, että niiden lähtiessä asia on jo jäänyt asiakkaalla tekemättä tai unohtunut.

## **Nuoret ja velvollisuus hakea opiskelupaikkoja työttömyysetuuden edellytyksenä**

Tampereen kaupunki kannattaa yleisesti kaikkia toimenpiteitä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Esitykset, että 1) koulutukseen hakuvelvollisuutta voisi täyttää muullakin opiskelupaikkojen hakemisella kuin tutkintotavoitteisia opiskelupaikkoja hakemalla ja 2) koulutukseen hakuvelvoitteen täyttämisen takarajaa elokuun ja syyskuun vaihteessa muutettaisiin siten, että hakuvelvollisuutta seurattaisiin ajallisesti monimuotoiset opintopolut paremmin huomioivalla tavalla, ovat alustavien arvioiden mukaan kannatettavia.

Samaan aikaan Tampereen kaupunki on huolissaan siitä, että uudistuksen yhtenä tavoitteena on mahdollistaa nuorten oikeus saada työttömyysturvaa ennen opintojen alkua ja tämä tulee lisäämään työttömyysturvamenoja. Muutoksen yhteydessä tulee selvittää mahdollisimman tarkasti uudistuksen vaikutukset työttömyysturvamenojen kasvuun ja tehdä perusteellinen kustannusvaikutusten arviointi. Mahdolliset kasvavat työttömyysturvamenot tulee kompensoida täysimääräisesti kunnille vuodesta 2025 alkaen, jolloin kuntien vastuu työttömyysturvamenoista kasvaa merkittävästi. Lakimuutokset, joilla lisätään kuntien kustannuksia ilman kustannusten kompensaatiota, eivät ole tarkoituksenmukaisia.

Muutoksen yhteydessä tulee tarkentaa, että mikäli jatkossa osatutkinto, esimerkiksi hoiva-avustaja, nähdään riittävänä täyttämään koulutushakuvelvollisuutta niin, miten määritellään tasapuolisesti eri aloilla, mikä laajuus on riittävä koulutushakuvelvollisuuden täyttämiseksi. Olisiko joku vähimmäisosaamispistemäärä vai pitäisikö olla olemassa työ/tehtävänimike, johon voi työllistyä? Tampereen kaupunki kannattaa yksinkertaista ja selkeää mallia uudistukseen liittyen.

Mikäli koulutushakuvelvollisuuden voi täyttää muullakin kuin tutkintotavoitteisella koulutuksella, tulisi huomioida esimerkiksi tietyt pidemmät koulutukset ja ammattipätevyudet, joilla on mahdollista työllistyä, esimerkiksi lentäjä.

Monella vain peruskoulun käyneellä nuorella on haasteita opinnoissa, jolloin vuoden kestävä tutkintoon valmentava koulutus Tuva ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentava Telma voisi täyttää velvoitteen ja tämän jälkeen nuorella on paremmat valmiudet hakea tutkintoon johtaviin opintoihin ilman, että sitä tarvitsee erikseen sopia suunnitelmassa.

Mikäli hakukohteet laajentuvat niin, tuleeko kaikista koulutushakuvelvollisuutta täyttävistä koulutuksista sellaisia, että opinnoista erottuaan nuori saa veloitelausunnon ja mitkä ovat tämän arvioidut kokonaisvaikutukset uudistukseen liittyen.

Uudistuksessa täytyy huomioida kotoutumisajalla olevat asiakkaat. Mikäli asiakkaan äidinkieli ei ole suomi tai ruotsi, voiko hakuvelvollisuutta täyttää kotoutumisajan aikana myös suomen tai ruotsin kielen koulutus ilman, että sitä tarvitsee erikseen sopia suunnitelmassa.

Tampereen kaupunki toteaa, että erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, miten määritellään hakuvelvoitteen täyttämisen takaraja niin, että tarkastelu on mahdollinen ja tasapuolinen kaikille.

Lisäksi uudistuksen yhteydessä tulee selvittää kokonaiskuvaa ja yhteyttä muiden toimijoiden toimenpiteisiin. Mikäli nuori ei suorita koko tutkintoa, vaikuttaako tämä Kelan asettamaan odotusaikaan.

### **Palveluprosessin uudistaminen (ml. työnhakuvelvollisuus)**

Tampereen kaupunki toteaa, että nykyinen erittäin säädelty työvoimapalvelumalli on kustannuksiltaan kallis ja valtion siihen osoittamat resurssit ovat riittämättömät. Tampereen kaupunki edellyttää, että valtio rahoittaa kunnille TE-uudistuksessa siirtyvät tehtävät 100-prosenttisesti.

Tampereen kaupunki korostaa norminpurun tarvetta ja sen kiireellisyyttä. Palveluprosessien tulisi olla joustavasti asiakastarpeen mukaan määriteltäviä, jotta kunnilla on hyvät toimintaedellytykset työllisyyden ja elinvoiman edistämiseksi. Nyt esitetyt muutokset palveluprosessiin eivät ole riittäviä, vaan tarvitaan sääntelyn merkittävää vähentämistä.

#### Alkuhaastattelu

Nykyinen lainsäädäntö edellyttää alkuhaastattelun suorittamista viiden päivän sisällä työnhaun alkamisesta. Tampereen kaupunki esittää, että uudessa lainsäädännössä alkuhaastattelu tulisi tehdä viimeistään 14 päivän sisällä työnhakijaksi ilmoittautumisesta.

Pidempi käsittelyaika mahdollistaisi, että osalle asiakkaista voitaisiin tarvittaessa lähettää velvoittava kutsu aikavaraukselle kirjeitse. Näin toimien asiakas tietäisi etukäteen, milloin hänelle soitetaan ja samalla on mahdollisuus välittää turhia vastaamattomia puheluita ja asiakaspalveluhenkilöstön työaikaa voidaan kohdentaa paremmin. Asiakkaan työttömyysturvaan liittyvät asiat pyritään tästä huolimatta toteuttamaan aina viivytyksettä. Työllisyysalueiden kannustava rahoitus ohjaa jo nyt tulevia työllisyysalueita vahvaan ja nopeaan työnhaun alkuun, eikä yksityiskohtaisen lainsäädännön tulisi ohjata työllisyysalueen toimintatapoja.

Alkuhaastattelu tulee mahdollistaa joustavasti harkinnan mukaan myös puhelimitse tehtäväksi.

Työnhakijoita tulee kannustaa yhä enemmän työhaun avaamiseen sähköisesti paperisen työhaun aloituksen sijaan.

Alkuhaastattelun tulisi olla lainsäädännössä nimeltään työnhakukeskustelu. Tämä selkeyttää asiakasprosessia.

#### Täydentävät työnhakukeskustelut

Arviomuistiossa esitetty suunnitelma siitä, että täydentävät työnhakukeskustelut säilyisivät, ei ole kannatettava. Tampereen kaupunki esittää, että tällaisenaan laissa kirjatut täydentävät työnhakukeskustelut tulisi poistaa kokonaan. Puheluiden ja tapaamisten asiakkaan ja työntekijän välillä tulee perustua asiakkaan yksilölliseen palvelutarpeeseen sekä asiakkaan tai työntekijän harkintaan eikä ennalta määritetyn prosessin toteuttamiseen.

Täydentäviä työnhakukeskusteluita ei tule myöskään määritellä laissa kohderyhmien mukaan, koska tämä on omiaan lisäämään sekavuutta ja monitulkintaisuutta nyt jo monimutkaiseen ja liian yksityiskohtaiseen lainsäädäntöön. Tampereen kaupunki ei näe kannatettavana luoda lainsäädäntöä, jossa on pääsääntö ja sille useita erillisiä poikkeustilanteita.

Mikäli täydentävät työnhakukeskustelut kuitenkin jäisivät lainsäädäntöön, tulisi olla mahdollisuus järjestää velvoittavia (työttömyysturvan näkökulmasta, ei pelkästään asioinnin laiminlyönnin näkökulmasta) täydentäviä työnhakukeskusteluja, vaikka sitä ei olisikaan sovittu suunnitelmassa. On hämmentävää, miksi täydentävä työnhakukeskustelu on eriarvoinen verrattuna työnhakukeskusteluun tai alkuhaastatteluun.

Täydentävät työnhakukeskustelut tulee nimetä työnhakukeskusteluiksi. Prosessia ja sen sanoitusta on tarpeen yksinkertaistaa ja nykyisinkin täydentävissä työnhakukeskusteluissa on mahdollista päivittää asiakkaan suunnitelma.

#### Työnhakuvelvollisuus

Työnhakuvelvollisuuden säilyttäminen on kannatettava toimi työvoimapalveluiden palveluprosessin uudistuksessa. Tampereen kaupunki katsoo, että harkinnanvaraisuuden lisääminen työnhakuvelvollisuuden asettamisessa on kannatettavaa.

Lainsäädäntöä tulisi kehittää tämän uudistuksen yhteydessä niin, että työnhakuvelvollisuus olisi työnhakijalla jatkuvana ilman, että se on sidottuna suunnitelmaan ja sen voimassaoloon. Tällä hetkellä asiakkaan tulee ilmoittaa hakemistaan työmahdollisuuksista, mikäli suunnitelma on voimassa. Jos suunnitelma ei ole voimassa, työnhakuvelvollisuus ei koske asiakasta ennen kuin suunnitelma on päivitetty uudestaan ja ruuhkatilanteissa tässä saattaa kestää pidempi aika, eikä aikataulu ole aina asiakkaalla etukäteen tiedossa. Tällä muutoksella saataisiin selkeyttä työvoimapalveluiden palveluprosessiin, kun asiakas tietäisi, että työnhakuvelvollisuus on aina voimassa. Lisäksi se mahdollistaa asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun eikä työnhakuvelvollisuus olisi riippuvainen työvoimaviranomaisen sen hetkisestä ruuhka-ajasta tai resurssitilanteesta.

Tampereen kaupunki kannattaa suunnitelmaa valtakunnallisesta tekoälyä hyödyntävästä työkalusta palvelutarpeen arvioinnin ja työttömyyden pitkittymisen todennäköisyyden arvioinnin tueksi.

### **Yksityisen työnvälityksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijoista**

Yksityisen työnvälityksen toimijat ovat julkisille työvoimapalveluille merkittävä kumppani vaikuttavan työllistymisen toteuttajana sekä työllisyyden, kohtaannon ja elinvoiman edistäjänä. Tampereen kaupunki kannattaa toimenpiteitä, jotka edistävät yksityisen ja julkisen työnvälityksen yhteistyötä. Alustavan arvion mukaan tiedon välittäminen yksityisen työnvälityksen toimijoille työnhakuprofiilien kautta on kannatettavaa. Tampereen kaupunki tarkentaa näkemystään, kun varsinainen hallituksen esitys valmistuu.

Tampereen kaupunki kannattaa ehdotusta, jossa kirjautuneet työnantajat ja yksityisen työnvälityksen toimijat voivat tehdä hakuja julkaistuista työnhakuprofiileista. Lisäksi kannatamme ehdotusta, jonka mukaan työnhakuprofiilien tietojen tulisi olla riittäviä, jotta työnantajat ja yksityisen työnvälityksen toimijat voivat niiden perusteella arvioida henkilöiden osaamista ja työtoiveita.

Vaikuttavuuden kannalta julkaistujen profiilien määrä ei ole niinkään merkittävä kuin, että laaditut ja julkaistut työnhakuprofiilit olisivat laadukkaita, kattavia sekä yhteismitallisia. Tällöin työnantaja- ja työnvälitysyhteistyö olisi laadukkaampaa. Uudistuksen yhteydessä tulee harkita tarkkaan, miten uudistus palvelee niitä hakijoita, joiden todelliset mahdollisuudet työllistyä avoimille työmarkkinoille ovat esimerkiksi asiakkaan työ- ja toimintakyvyn vuoksi erittäin vähäiset.

Julkaisemisveloitteen piiriin kuuluisivat tiedot, joita työnhakuprofiilissa kysytään, eli tiedot henkilön koulutuksesta, työkokemuksesta, osaamisesta ja työtoiveista. Tietoja, joista henkilö voidaan tunnistaa, ei edellytettäisi julkaistavaksi. Työnhakija voisi kuitenkin julkaista profiilissa vapaaehtoisesti myös muita tietoja, jolloin julkaiseminen perustuisi työnhakijan vapaaehtoisuuteen. Palvelualustan sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan sekä tietoturvan tulee huolehtia, että työnhakuprofiilit olisivat anonyymeja sisältäen vain julkisia henkilötietoja.

Tampereen kaupunki kannattaa mallia, että työnhakuprofiili tulisi täyttää heti ilmoittautumisen yhteydessä eikä nyt esitettyä mallia, että mikäli asiakas ei täytä työnhakuprofiilia heti ilmoittautumisen yhteydessä niin, sen täyttämistä tulisi suunnitelmassa sovittu velvoittava tehtävä. Ilmoittautumisen yhteydessä annettujen tietojen tulisi siirtyä suoraan työnhakuprofiiliin, eikä tule rakentaa mallia, että asiakkaan tulisi täyttää samat tiedot kahteen kertaan.

Kaikki työnhakijat eivät välttämättä voi itsenäisesti laatia tai julkaista työnhakuprofiilia. Tampereen kaupunki toteaa, että uudistuksen yhteydessä tulee arvioida, millaisia lisätehtäviä ja –kustannuksia tämä tuo työllisyysalueille. Paperilomakkeella ilmoittautuneiden määrä on lisääntynyt mm. vieraskielisten asiakkaiden määrän kasvusta johtuen ja tulee luoda malli, että työnhakuprofiiliin täyttö on mahdollisimman sujuvaa myös tälle asiakasryhmälle.

Tampereen kaupunki katsoo, että työvoimaviranomaisen palveluprosessin tehostamiseksi palvelualustan tarjoama yhteydenottotapa yksityisen työnvälityksen toimijoille tulisi olla digitaalista ja teknisesti sujuvaa sekä tietoturvallista. Lisäksi palvelualustan tulisi mahdollistaa sujuva ja monipuolinen tarpeenmukainen käyttö, kuten tarvittavat käyttöoikeudet volyymihakuihin.

Yksityisen työnvälityksen toimijoiden kautta työllistyy merkittävässä määrin myös työnhakijoita, joiden työllistyminen muilla tavoin on haastavaa. Yksityisen työnvälityksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijoista edistää myös työnhakijoiden asiakaslähtöistä ja nopeaa työllistymistä.

### **Yleinen palaute / Muut muistion kohdat**

Tampereen kaupunki kannattaa kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka järkevöittävät ja helpottava asiakkaiden asiointia ja asiakastyötä tekevien työntekijöiden hallinnollista työtä, mutta säilyttävät edelleen ne työvoimapalveluiden palveluprosessin toimenpiteet, jota edistävät asiakkaan työllistymistä sekä työnantajien työvoiman saatavuutta. Tampereen kaupunki katsoo kuitenkin, että hallituksen esitys työvoimapalveluiden palveluprosessin uudistamisesta tulisi olla selvästi arviomuistiossa esitettyä rohkeampi. Sääntelyä on tarpeen vähentää merkittävästi, ja Tampereen kaupunki korostaa norminpurun kiireellisyyttä. Tällä hetkellä arvioitu kuntiin tuleva valtiononosuusrahoitus ei tule Tampereen kaupunkiseudulla kattamaan kuluja, jotka aiheutuvat tehtävien siirrosta valtiolta kunnille. Näin ollen kunnille siirtyvän uuden tehtäväkentän kustannusneutraliteetti ei ole toteutumassa.

Tampereen kaupunki edellyttää, että valtio rahoittaa kunnille TE-uudistuksessa siirtyvät tehtävät 100-prosenttisesti.

Työvoimapalveluiden palveluprosessin tulisi olla selkeämpi ja ei ole toivottavaa, että tulkintaa vaativissa asioissa on pääsäännön lisäksi useita poikkeuksia ja erityistilanteita muistettavaksi. Palveluprosessi on edelleen liian raskas huomioiden käytettävissä olevat resurssit ja prosessin tarkoituksenmukaisuus ja vaikuttavuus.

Tampereen kaupunki esittää automaation lisäämistä erityisesti työnhakijan työttömyysturva-asian ratkaisemisessa. Esimerkiksi aikavaraukselle saapumatta jättäminen vaatii nyt monenlaista

klikkausta, kirjaamista sekä selvityspyyntöä. Tämän kaltaisten päivittäisten ja yleisten toimenpiteiden tulisi tapahtua automaattisesti nappia painamalla eikä niin, että samasta asiasta tulee kirjata erikseen muistutus, laiminlyönti ja selvityspyyntö.

Työvoimapalveluiden palvelureformi on odotettu ja tervetullut tulevaisuuden suunta. Tampereen kaupunki haluaa olla tiiviisti mukana, kun palvelureformin uudistusta suunnitellaan ja valmistellaan.

Mikkonen Tuula

Tampereen kaupunki - Päätös: apulaispormestari Ilkka Sasi 16.5.2024 §8.

Lisätietoja: työllisyysjohtaja Regina Saari, p. 050 346 9603,  
etunimi.sukunimi@tampere.fi